

KRIMISØGA

TÚ MÁST, ONGANTÍÐ KEÐA LESARAN

Fremsti, føroyski krimihøvundin er á gøtuni við bók um sína yndisgenru, samstundis sum Hannis Martinsson er á veg afturíftur. – Eg havi einki yvirskipað mál, annað enn at undirhalda, sigur Jógvan Isaksen, sum tó nýtir sínar krimibøkur til at lýsa veruleikar í okkara samfelag

Jón Brian Hvidtfeldt

– Hetta er tað reina 'con amore', bara til stuttleika.

Jógvan Isaksen er glaður fyri krimi. Síðani hann var smádrongur, hevur hann lisið alt, ið hann yvirhøvur kann koma framat av krimisøgum. Síðstu 25 árin hevur hann skrivað 14 krimibøkur sjálvur.

Nú letur hann úr hondum eina bók um krimisøguna. Bókin er ein roynd at siga søguna hjá altjóða krimibókini, samstundis sum hon greiðir frá íblástrinum til hvørja einstaka krimisøgu, sum høvundin sjálvur hevur latið úr hondum seinastu fjórðingsöldina.

Við bókini tekur Jógvan Isaksen saman um eina genru, sum hann úr føroyskum perspektivi sjálvur hevur verið ímyndin av.

– Krimi hevur sum genra altíð fascinerað meg. Tað er tann góða søgan við loyndarmálum og gátum, har tú eisini altíð fær eina loysn. Dráp, harðskapur ella annar ólevnaður kann so krydda søguna, men blívur ongantíð berandi elementíð, sigur Jógvan Isaksen.

Hann hevur bókstaviliga

tikið til sín orðini hjá Ernest Hemmingway, tá spurdur um kynstrið at skriva, hevði hesi góðu ráð: Les, les og aftur les.

– Mín avbjóðing hevur verið at siga eina góða søgu á góðum, einfaldum føroyskum, sigur Jógvan Isaksen og vísir á týðningin av at hava eitt smidligt, liðiligt og lætt mál.

– Stórsta rós, ið eg havi fingið fyri nakra av mínum krimisøgum, var tá ein kvinna eftir at hava lisið Blíð er summarnátt á Føroyalandi segði við meg, at hon ongantíð hugsaði um, at bók-in var á føroyskum.

Jógvan Isaksen vísir á, at føroyska málið ofta er tungt og óliðiligt. Helst tí at málið er lutfalsliga nýtt. Men undantøk eru sanniliga at finna í føroyska litteraturinum:

– Heðin Brú er avgjørt mín málsliga fyrmynd. Eg lesi hann ofta, stjali viðhvørt heilar setningar frá honum, sigur Jógvan Isaksen flennandi og nevnr dæmi:

– Skal eg til dømis lýsa eina kavaódn ella annað náttúruvfyribrygdi, so er ótrúlig inspiratióin at heinta í tekstunum hjá Heðini Brú.

Stuttligt

Í stívliga 30 ár hevur 64 ára gamli Jógvan Isaksen verið lektor við universitetið í Keypmannahavn. Bókmentirnar fylla arbeidisdagin, samstundis sum passióin fyri krimisøgum fer við sínum stóra parti av frítíðini. Kærleikin til frítíðarítrivið lýsir av honum:

– Never bore your reader, var eitt motto hjá bretska høvundinum Graham Greene. Eitt óluksálga gott motto, ið eg havi tikið til mín, sigur Jógvan Isaksen og setir tjúkka striku undir týðningin av at undirhalda. Undir undirhaldinum liggur tó ein fjald dagsskrá.

– Krimisøgan kann lýsa veruleikarnar í okkara samfelag. Hon kann vera samfelagskritisk, eitt nú við at lýsa munir millum menniskju, argumenterar Jógvan Isaksen.

Í krimisøgnum hevur høvundin friar teymar at finna uppá. Arbeidshátturin kann tó vera rættuliga ymiskur, men fyri Jógvan Isaksen er ferðin gjøgnum eina krimibók oftast ein ferð út í tað ókenda.

– Tað riggar ikki við mær og synopsis. Hugskotini

koma oftast, meðan eg skrivi, og so fari eg avstað, greiðir Jógvan Isaksen frá og tekur aftur fram Hemmingway:

– Hansara ráð vóru at byrja dagin við at lesa ígjøgnum, tað tú longu hevði skrivað, og enda dagin við at finna útav, hvat tú skal skriva í morgin.

Jógvan Isaksen brúkar nógva tíð um at fáa søguna at sita.

– Tað droyasta er at seta skjøtil á. Men tá plottið er har, so gongur skjótari, og tá er eisini stuttligari. Men eg skrivi nóg, og eg skrivi nóg umaftur, leggur hann afturat og tekur aftur fram dæmi:

– Ein kvinna, sum upprunaliga skuldi stinga av landinum, kann í staðin vera funnin dripin onkrastaðni. So má eg fløkja tað uppáftur. Eg kann skriva meg fastan á síðu 150, fyri síðani at noyðast at rætta alt innaftur. Her flúgva nógvar søgur í luftini í senn, og tað kann gerast ein hundans fløkja. Avbjóðingin er at halda skil á hugskotunum, soleiðis at søgan tá avtornar hongur saman.

Hóast fløkjaslig og rokallig, so dámar Jógvan Isaksen væl hesa prosessina. Gevur

tó til kennar, at gongutúrarnir við hundinum og túrarnir í tokenum aftur og fram til arbeidis hjálpa væl til at greiða mongu fløkjurnar, ið standast burturúr.

Filmurin

Afturat alskinum til krimisøgur hevur Jógvan Isaksen eina serliga passióin fyri filmi.

– Frá tí at eg var 12 ára gamal sá eg hvønn tann einasta film, ið varð sýndur í Havnar Bio og Sjonleikarhúsinum. Ofta einar seks til átta filmar um vikuna. Og nei, eg fekk ongantíð nokk, sigur Jógvan Isaksen flennandi.

Tí kann hann vísa á óteljandi dæmi um eina góða krimi, sum hann bæði hevur lisið og sæð á hvíta løriftinum.

– Tað hevði verið fantastiskt, ljóðar skjóta svarið til spurningin um ein føroysk krimisøga nakrantíð vinnur vegin fram til filmin.

Sjálvur hevur hann í fleiri umfórum verið í samband við filmsfólk, sonevndir "fólarar" eru sendir avstað, men ongantíð er nakað ítøkiligt komið burturúr.

Fasinatióin fyri filmi hevur fylgt Jógvan Isaksen alt lívið, og 64 ára gamli høvundin fylgir framvegis væl við:

– Her eru fleiri spennandi, ungir spírar í Klippfisk-umhvørvinum, sigur Jógvan Isaksen og sendir eina avbjóðing til tey ungu, sum hava dirvi og hegni av bjóða filminum av.

Tað er sjónligt, at honum dámar væl myndina av Hannis Martinsson á filmi.